

हे गायन न गावाभां आवे ते काढी नांजेळुं समजवुं.

ॐ

॥ श्री गणेशाय नमः ॥
“ दानेन भूतानि वशीभवन्ति ”

बलिराजा.

(वाभन व्यवतार)

नाटकनां गायना.

भारणी आर्य सुभोज नाटक मंडली भाटे
प्रयोगकर्ता:—~~स्व.~~ मूलशुभाष्ट आशाराम आजा.

प्रकाशक:—प्रेमीलाल मूलशुभाष्ट आजा.

(भारणी आ० सु० नाटक मंडलीना भाषीक.)

गेष्टी थिएटर, भारीगंदर स्टेशन सामे, मुंबई.

आवृत्ति ६ वी प्रत पांच हजार.

(अन्य स्वाभित्तना सर्व हळू प्रसिद्धकर्ताये रज्जुस्तर करावी
स्वाधीन राख्या छे भाटे तेमनी रज्जु सिवाय कोष्टये
छापवुं, छपावुं के लागवुं नहि.)

संवत् १९७८.]

[सने १९२२.

मूल्य चार आना.

नमर: भजनलाल मूलशुभाष्टनास,

(१८१२-७८.)

श्री 'सरस्वती' छापखानुं, ३५६, नागदेवी रस्ते, मुंबई, ३.

નામદાર વાઇસરોય સાહેબ.

બહાદુરના. ઓનરેબલ સરજન્યન જનરલ મરહુમ સર હ્યુકીસ પારડી કે. સી. એસ. આઇ., એમ. ડી., ડીરેક્ટર ઑફ મેડીકલ સર્વીસવાલા પ્રમુખ હતા તે સ્પેશીયલ રેડ ક્રોસ વૉર હોસ્પીટલ કે જેમાં મેજર ઓનરેબલ સર ઑફ સ્ટેવર્ટ સી. આઇ. ઇ. કલકત્તા તથા મેજર એ. ઇ. વાલ્ટર, આઇ. એમ. એસ. જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાક્ટરો અને અંગ્રેજ અમલદારો વ્યવસ્થાપક છે. તે હોસ્પીટલમાં, રાજ્ય મહારાજાઓ, નવાબો, નામદાર સરકારના ધારાસભાના ઓનરેબલ મેમ્બરો, શેસન્સ જજ્જો, કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, કેપ્ટુટી ડીરેક્ટર જનરલ ઑફ પોસ્ટઓફીસ, નામદાર ઈન્ડિ-આ સરકારના કૉમર્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટન્ટ, સરકારી સીવીલયન ઑફીસર, પોલીટીકલ એજન્ટ, યુરોપીઅન સીવીલ સરજન્યન, લેફ્ટેનન્ટ આઇ. એમ. એસ., એમ. ડી.ની ડીગ્રી ધરાવનારાઓ મોટા ડાક્ટરો તથા દેશી અને યુરોપીઅન અમલદારો અને ગૃહસ્થોમાં બાદશાહી ચાકુતી નામની જગ જાહેર દવાખાનું વપરાય છે.

બાદશાહી ચાકુતી.

અમે તે કારણથી શુભાવેલી તાકાત પાછી લાવેછે. પુરુષાતન કુાયમ રાખેછે. આ રાજવંશી ચાકુતી વીર્ય વીકારના તમામ^જ વ્યાધી મટાડેછે અને વીર્ય ઘટ્ટ બનાવી ખરું પુરુષાતન આપેછે, ખરી મરદાઇ આપનાર અને નયળા માણસને પણ જીવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ બલામણુ છે. આ દવા વાપરવામાં કોઇપણ જાતની પરેશની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂ. દશ.

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ-રાજકોટ-કાઠિયાવાડ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૧૫૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બાલિ-૨૧૧

વિષય ટ-૨-૪

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
૧૦૧૨૭
ચક્રવર્તી કોમ્પોઝિટ-પ્રેસ

શ્રી ગણેશાયનમઃ ॥

અલિરાજ

નાટકની પ્રવેશવાર ટુંક હકીકત.

મંગળાચરણ, ઇશ્વરસ્તવન; વસ્તુ સૂચન.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.—ક્ષીરસાગર દેવમંડળ તથા દાનવમંડળ મળી સમ
મંથન કરતાં નિકળેલાં લક્ષ્મી, અપ્સરા વગે
રેાદ રત્નોની વહેંચણી માટે દાનવપતિ યસિ તથા
ઇદ્ર વચ્ચે તકરાર, વિષ્ણુ તથા શંકરભગવાને આ
બંને પક્ષનું સમાધાન કરવું. યોગ્ય વહેંચણી કં
લક્ષ્મી, વિષ્ણુ તથા શંકરનું પોતાના સ્થાને જવું
અત્રત માટે ફરીથી દેવદાનવોમાં તકરાર, વિષ્ણુ
મોહિની સ્વરૂપે પ્રકટ થવું; મોહિનીના મોહ
મુગ્ધ બનેલા દાનવોને છેતરી દેવોને અમૃત
પાન કરાવવું. રાહુએ દેવોનું કપટયંત્ર પારખ
લઈ માયાવી દેવ બની અમૃતનું પાન કરવું દેવ

તાઓનો મહારાટ; વિષ્ણુ ભગવાને આવી રાહુનો
શિરચ્છેદ કરવો, દેવતાઓમાં આનંદ, ટબલો !

પ્રવેશ ૨ જો—તડાકીયા જોશી ત્રંબકલાલની પોતાની નવી સ્ત્રી
લાડવણની સ્વતંત્રતા વિષે રકઝક, ત્રંબકલાલનું
કંટાળાને જવું.

પ્રવેશ ૩ જો—વસંત બગીચો. બલિરાજની કન્યા રત્નમાળાનું
સખીઓ સહ બગીચામાં વિનોદહાસ્ય, ઇંદ્રકુમાર
જયંતનું વિમાનમાં ખેસી આવવું; રત્નમાળા તથા
જયંતનો પ્રણય વિનોદ, અચાનક બલિરાજનું
આગમન, રત્નમાળા તથા જયંત વચ્ચે પ્રેમ
બંધાયેલો જોષ ગુસ્સે થઇ બંનેને કારાગ્રહમાં કેદ
કરવાનું પોતાના સરદારોને કહી બલિરાજનું જવું;
રત્નમાળાનું હરણ કરી જયંતનું વિમાનદ્વારા
સ્વર્ગમાં ચાલ્યા જવું; દાનવ સરદારોનું દિગ્મૂઠ
થવું, ટબલો !

પ્રવેશ ૪ જો—ઇંદ્રમહાલય. ઇંદ્ર તથા ગુરૂ બૃહસ્પતિ વચ્ચે આનંદ,
વાતચીત, નારદ મુનિએ આવી બલિરાજએ અમ-
રાવતી ઉપર સ્વારી કરવાના સમાચાર આપવા,
ઇંદ્ર-બૃહસ્પતિનો મહારાટ ! નારદની સલાહથી
ઇંદ્રનું વૃદ્ધ આહ્વાનનું સ્વરૂપ ધારણ કરી, યાત્રા-
નિમિત્તે ચાર માસ સુધી બલિરાજની યુવાની
માગવાનો કપટ યંત્ર રચી, બલિના હરખારમાં જવું.

પ્રવેશ ૫ મો—સ્વર્ગ. જયંતનું અંતઃપુર. જયંત-રત્નમાળાનો
પ્રભુચંદ્રગાર, ઈંદ્ર કુમારી જયંતીનો વિનોદ.

પ્રવેશ ૬ ઠો—રાજ્યમાર્ગ, તડાકીયા ત્રંબકલાલનો દહેર કરવા
નિકળેલી લાડવાઈ સાથે આનંદ વિનોદ. લાડવાઈનું
ધેર જવું. તડાકીયા-ફડાકીયાનો મીળાપ, ફડાકીયા
વેદની લંગડી છોકરીનાં તથા તડાકીયા જોશીના
કાણા છોકરાના લગ્ન કરવા સંબંધી બંને વચ્ચે
વાતચીત, વર-કન્યાની ખોડ છુપાવવાની ઠગાઈ
કરી બંનેનું મનમાં આનંદ પામવું; ન્યાતગોરે
આવી બંનેની લુચ્ચાઈ ઢાંકવા લાંચ લઈ લગ્ન
સંબંધ બાંધી આપવો; બંને વેવાઈ તથા ગોરનો
આનંદ.

પ્રવેશ ૭ મો—બલિ દરબાર. બલિ દરબારમાં કપટથી વૃદ્ધ
બ્રાહ્મણ બની યાચના માટે ઈંદ્રનું આગમન, ઈંદ્રને
દાન આપવાનું વચન આપવા જતાં નારદ તથા
શુકાચાર્યે આવી બલિને તેમ કરતાં અટકાવવો;
ભેદ પ્રપંચનો પ્રકાશ, ઈંદ્રના અભિમાનથી બલિનો
ક્રોધ; ઈંદ્રને કારાગૃહમાં કેદ કરવો; નારદ મુનિનો
આનંદ.

ટુંડો!

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ જો—અમરાવતી પાસેનું ઉપવન. ત્રિલોકાકાટન કરતા મુનિવર નારદ તથા દેવગુરુ બ્રહ્મરૂપિ વચ્ચે વાતચીત. નારદે બલિ ઇંદ્રાસન લેવા અમરાવતી તરફ જાય છે એવા સમાચાર આપવાથી દેવગુરુનું ઇંદ્રાણી પાસે જવું.

પ્રવેશ ૨ જો—ઇંદ્રાસન. બલિદ્વારે ઇંદ્ર કેદ થવાથી તથા બલિ ઇંદ્રાસન લેવા આવેછે તેવા ખબર મળવાથી શચી ઇંદ્રાણીનું મહારાવું તથા દેવમંડળનું દીલગીર થવું, વિજય પામેલા ગર્વિષ્ઠ બલિનું દાનવ મંડળ સહિત ઇંદ્રાસન પાસે આવવું. બ્રહ્મરૂપિ તથા શચી બળાત્કારથી ઇંદ્રાસન ઉપર બેસવા જતા બલિનો તિરસ્કાર કરી અટકાવવો. ઉદ્ધતાધથી શચી તથા દેવમંડળનું અપમાન કરી ઇંદ્રાસન ઉપર બેસવા જતાં ઇંદ્રાસનમાં ચમત્કાર! લયભીત બલિની દેવોએ મસ્કરી કરવી. ટપ્પો.

પ્રવેશ ૩ જો—ઇંદ્રભુવન. શુદ્ધ પ્રેમી દંપતી રત્નમાળા તથા જયં-તની આનંદ વાતચીત, ઇંદ્ર મહાલયો જોઇ આશ્ચર્ય પામતા રત્નમાળાને શોધતા બલિનું આગમન, રત્નમાળા-જયંતનું બલિને જોઇ સ્તબ્ધ થવું; અંદીવાન ઇંદ્રને કેદ મુક્ત કરવા તથા જામાત્રની મેહમાની કરવાની કપટ લાલચ આપી બંનેને પોતાની સાથે શોણીતપુર લઇ જવાં.

પ્રવેશ ૪ થો—કરશુરામ ક્ષાપ્તિયા વૈદનું ઘર, લંગડી છોકરીનું
ઠગાઈથી લગ્ન કરવાનું ચોક્કસ થવાથી વૈદનું તથા
તેની સ્ત્રી સૂરજનું હર્ષધેલાં થવું.

પ્રવેશ ૫ મો—વૈકુંઠ, લક્ષ્મીભુવન, લક્ષ્મીદેવીની ગૃહણી ધર્મ
વિષે વિશાખા તથા રોહિણી સાથે વિનોદચર્યા,
લક્ષ્મીએ ગૃહિણી ધર્મનું રહસ્ય સમજાવવું; બાદ
વિષ્ણુ ભગવાનનું આવવું, શુદ્ધ સાત્ત્વિક પ્રેમચર્યા
ભક્તોનું રક્ષણ કરવા વામનઅવતાર ધરી તથા
અદિતિએ આદરેલી તપશ્ચર્યાનું ફળ આપવા વિષ્ણુ
પરમાત્માનું જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો—બલિરાજનો મહાલય, ઇંદ્રાસન ઉપર બેસવા જતાં
અપમાન પામી લલિતજત થયેલા બલિરાજનો ક્રોધ,
ફરીથી પૂર્ણ તૈયારીથી અમરાવતી ઉપર ચડાઇ
લઇ જવાનો વિચાર. શતયજ્ઞ પૂર્ણ થયા સિવાય
ઇંદ્રાસન લઇ શકાશે નહિ માટે સોમો યજ્ઞ પૂર્ણ
કર્યા બાદ ચડાઇ લઇ જવાની શુક્રાચાર્યે સલાહ
આપવી; બલિની છેલ્લો સોમો યજ્ઞ આદરવાની
તૈયારી.

પ્રવેશ ૭ મો—કસ્યપમુનિનો આશ્રમ. ઇંદ્રાદિક દેવોની તથા
અમરાવતીની દાનવોએ ભયંકર દુર્દશા કરવાથી
દેવ માતા અદિતિની તપશ્ચર્યા, વિષ્ણુ પ્રાકટ્ય;
બલિના ત્રાસથી ભયભીત થયેલા દેવોનું મહર્ષિ
નારદ સહિત વિષ્ણુ ભગવાનને શરણે આવવું,
વિષ્ણુ પરમાત્માએ અવતાર લઇ દુષ્ટોનો સંહાર

કરવાનું સંવેતે વચન આપી શાન્તવન આપવું;
વામન અવતાર દર્શન--ટેબલો !

પ્રવેશ ૮ મો--રાજ્યમાર્ગ, ત્રાંબકલાલ જોશી તથા લાડવઘએ
કન્યાને જોવા વેવાઇને ઘેર જવા નિકળવું, વરને
જોવા નિકળેલા દુરશુરામ વૈદ તથા સૂરજનો રસ્તા-
માંજ મીળાપ, એક ખીજ પોતાની ડગાઇ મનમાંજ
સમજી એક ખીજને ઘર બતાવતા નથી. બાદ
ન્યાત ગોરે આવી લક્ષ્મી તરતજ કરી નાંખવા
બંનેને સમજાવવા, લક્ષ્મી દિવસ મુકરર થવાથી બંને
વેવાઇ વેવાણો વચ્ચે આનંદ ગીત.

પ્રવેશ ૯ મો--કારાગૃહ. બંદીવાન જયંતની કંમાળ દશા, જયં-
તની દુર્બળ દશાથી બલિનું પુલાવું, જયંતે નિક-
રતાથી બલિનો તિરસ્કાર કરવો, બલિનો ક્રોધ,
જયંતને મારવા જતાં રત્નમાળાએ વચ્ચે પડી
તેને ઉગારવા બંધનમુક્ત કરવા આજ્ઞાવતા કરવી,
બલિ વધારે ઉશ્કેરાઇ જઇ બંનેને મારવા જતાં,
ઇન્દ્રને બંધન મુક્ત કરી કાર્તિકેય સ્વામી લઇ જાય
છે એવા સમાચાર મળવા, બલિનો ઉગ્રક્રોધ.
કાર્તિકેય સ્વામીનું ઇદ્રાદિક દેવો સહિત ત્યાં આવી
પહોંચવું, દેવ-દાનવો વચ્ચે યુદ્ધ, રત્નમાળા-જયંત
અને ઇદ્રાદિક દેવોનું સ્વર્ગમાં આલ્યા જવું અને
બલિનું હારી જવું. ટેબલો !

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો—ઈદ્રાસન. ઇદ્રને પુત્રઃ ઇન્દ્રાસન ઉપર બેઠેલા જોઈ
દેવમંડળમાં આનંદ, પરંતુ બલિ સોમો યજ્ઞ પૂર્ણ
કરી ઇદ્રાસન લેવા પુત્રઃ આવશે તેથી ઇદ્રનું ગભરાવું.
નારદ મુનિએ આવી દેવોનાં દુઃખો દૂર કરવા
વામન પ્રાકટ્યના સમાચાર આપવા, સર્વેના
આનંદનો અતિરેક !

પ્રવેશ ૨ જો—કશ્યપ મુનિનો આશ્રમ, વામનની બાલલીલા
નિરખી કશ્યપ-અદિતિનું આનંદિત થવું, કશ્યપ
મુનિની બલિના સોમા યજ્ઞમાં જવાની તૈયારી, સાથે
વામનની જવાની હડ, માતાપિતાની સેવામાં તત્પર
રહેનાર વામનનું પિતા સાથે બલિ યજ્ઞમાં જવું.

પ્રવેશ ૩ જો—કુરુસુરામનું ઘર, લગ્ન મંડપ, પોકળનો પ્રકાશ
અને મારફાડ.

પ્રવેશ ૪ થો—જયંત મંદિર રત્નમાળા-જયંતનો સર્વ પ્રકારે
સુખી આનંદ વિનોદ.

પ્રવેશ ૫ મો—યજ્ઞમંડપ. બલિના યજ્ઞની સમાપ્તિ, દાનવિધિ,
નારદ, શુક્રાચાર્ય અને કશ્યપ વગેરેએ બલિના
દાનવીરપણાની પ્રસંશા કરવી, બલિનું અભિમાન;
જે કોઈ ચાચક બાકી હોય તેમને શોધી લાવવા
અનુચરોને મોકલવા, વામને પ્રવેશ કરવો, અલૌ-

કિક દિવ્ય મૂર્તિ જોઇ સર્વેએ આશ્ચર્ય પામવું !
 વામનની માત્ર ત્રણ ડગલાં પૃથ્વીની યાચના, સર્વેનું
 હાસ્ય !! દાનવ ગુરુ શુક્રાચાર્યનું શંકાશીલ બનવું,
 યોગ બળથી વિષ્ણુને જાણી લઇ વામનને દાન
 આપવાની સાફ મના કરવી; નારદમુનિની ઉશ્કેર-
 ણીથી બલિને દાન આપવાની હઠ, શુક્રાચાર્યનું
 ગુરુસે થઇ શ્રાપ આપી આલ્યા જવું, છતાં દાન-
 વિધિ અટકાવવા સૂક્ષ્મરૂપે ઝારીના છિદ્રમાં પ્રવેશ
 કરવો, વામને દર્ભની સળીથી શુક્રાચાર્યની ચક્ષુ
 ફેડવી, નારદે મશ્કરી કરવી, વામનને દાન આપવા
 બલિએ જળ લઇ સંકલ્પ કરવો, વામને વૈરાટ
 સ્વરૂપ થઇ બે પગલાંથી ચૌદ લોકને માપી લેવા,
 વૈરાટ સ્વરૂપે ત્રીજા પગલાની માગણી કરવી, મહા-
 દાનેશ્વરી બલિએ નિડરતાથી, પોતાનું શરીર પણ
 ભૂમી છે તે ત્રીજું ચર્ણુ પોતાના શિર ઉપર મૂક-
 વાનું કહેવું, વૈરાટ સ્વરૂપે ત્રીજું ચર્ણુ મસ્તક
 ઉપર મુકી બલિને પાતાળમાં ચાંપવો. પાતાળ
 દર્શન, વિષ્ણુ ભગવાને પાતાળની ગાદી ઉપર બલિનો
 રાજ્યાભિષેક કરવો, ઇન્દ્રપદ તથા ચાતુર્માસ દ્વાર-
 પાળ થઇ તેની પાસે રહેવાનું વરપ્રદાન, નાટ્ય
 પ્રયોગની પૂર્ણાહુતિ અને અંતિમ આનંદ !

ૐ શાન્તિ:

શાન્તિ:

શાન્તિ:

મુખ્ય પાત્રો.

ખલિ—દાનવપતિ વિરોચનનો કુમાર.

ધન્દ્ર—દેવતાઓનો સ્વામી.

બૃહસ્પતિ—દેવતાઓનો ગુરુ.

શુકાચાર્ય—દાનવોનો ગુરુ.

શુભ
નિશુભ } —ખલિરાગ્નના મહારથી સરદાર.

જયંત કુમાર—ધન્દ્રનો પુત્ર, રત્નમાળાનો પતિ.

કાર્તિકેય સ્વામી—ભગવાન શંકરના પુત્ર, દેવતાઓના સેના નાયક.

કશ્યપમુનિ—ભગવાન મરીચિના પુત્ર, દેવ તથા દાનવોના પિતા.

વામન દેવ—વિષ્ણુનો અવતાર: કશ્યપ તથા અદિતિના પુત્ર.

ત્રંબકલાલ—એક તડાકીઓ જોશી.

ફરશુરામ—એક ફડાકીયો વૈદ્ય.

વિંઝણાશંકર—ન્યાત ગોર.

શ્રી પાત્રો.

રત્નમાળા:—અલિરાજની પુત્રી.

લક્ષ્મી—સમુદ્રમાંથી ઉત્પન્ન થએલી દેવી.

મોહિની—દાનવોને છળવા વિષ્ણુએ લીધેલું શ્રી સ્વરૂપ.

શચી—ઇંદ્રની પત્ની.

જયંતી—ઇંદ્રની પુત્રી.

અદિતિ—વામનની માતા કશ્યપનાં પત્ની.

માનસીલા
વસંત } —રત્નમાળાની સખીઓ

વિંધ્યાવલી—રત્નમાળાની માતા, અલિની પત્ની.

લાડવઈ—તડાકીયા જોશીની સ્ત્રી.

સૂરજ—દડાકીયા વૈઘની સ્ત્રી.

એ શિવાય-શંકર, વિષ્ણુ, નારદ, સૂર્ય, ચંદ્ર, અસુરો, દેવો
ઋષિઓ અને દાસ દાસીઓ, વગેરે વગેરે.

॥ श्री गणेशायनमः ॥

॥ श्रीमद् बागू सद्गुरवे नमः ॥

अलिराज नाटकनां गायनो.

भंगलायरणु.

सूत्रधार—

आनंद प्रभात स्मरं अल नाभ,
सुष धाम श्याम पूर्ण काम—आनंद०
रवि किरणु छिन्नश, सङ्गु तिभिर नाश,
पंकज प्रफुल्ल गुलाल लाल—आनंद०
वन अमर केलि कली गुंजे सार,
विष्णु यरणु शरणु स्तवे नर ने नार;
कृति नविन नाटय रस अधिक धार,
अमी अरणु देव धरो अमीनी धार;
गुण वदन स्वरुप आदि ॐ कार,
पद कमण नामुं शिश वार वार—आनंद०

આર્યબાળા—

૨

વિશ્વના વિહારી, વારી વારી બલિહારી નાથ,
ત્રિભુવન અકળિત કળા તમારી બલિહારી નાથ,
સુખકર નટવર દુઃખહર દીનના
તન મનના નિજ જનના પ્રભુ પ્રણત પાળ—વિશ્વ.
લક્ત મણિ બિરદ પાળ સ્વામી,
બહુ નામી, સુખ ધામી કેશવ કૃપાળ—વિશ્વ.

લક્ષ્મી—

૩

રતનાગરની કન્યકા, લક્ષ્મી નામ રસાળ;
લાયક સ્વામી શોધીને, આરોપું વરમાળ;
દેવ મંડળ શ્રીમાન મળ્યાં, સાગર તટ જાણ;
પ્રગટી પદ્મા રસાળ, ઉરમાં આણી વહાલ—દેવ.
સુંદર દેવાંશી દેવ, કરું શુદ્ધ મનથી સેવ;
અતિ આનંદ સુખ સાજ, સોંપું વરમાળ આજ—દેવ.

મેહિની—

૪

છોટીસી મેહિનીયાં કે, જોખન ગુમાન હય;
છાછ હય બસંત મેરા, મદન મેહમાન હય—છોટી.
પુલનકી સારી લલી, સખી પુલનકે સાજ;
જોખન ગુલાબી પુલકી, મઝા લુટ મહારાજ—છોટી.
છોટી છતીયનકી છટા, છોટા બાલમ છેલ;
છોટી નાજુક નાજની, છોટી પુલનકી મેર—છોટી.
આશુક માશુક મીલ રહે, ખીલ રહે રજનીયંદ;
છાયો જોખન બાગમે, મદન ગુલાબી રંગ—છોટી.

ત્રાંબકલાલ—

૫

સંસારે સાચું દામનું નામ, માત્ર એક દામ દામ ને દામ;
 વાહ ભાઈ દામ, વાહ ભાઈ દામ-સંસારે.
 દામવંત તે સહુથી ડાહ્યા હોય ભલેને હનન;
 દામવંતના દ્વારે જઈ સહુ, સો સો ભરે સલામ-વાહ.
 પંડિત કાજી પ્રવીણ પુરાણી, રાજ રાંક તમામ;
 વેદ વકીલ ને વેશ્યા સર્વે, દામની પાસે ગુલામ-વાહ.

લાડવઈ—

૬

ક્યાંયે સરખી સમાણી જોડી ના મળે,
 સૂનો લાગે સંસાર એળે જાએ અવતાર-ક્યાંયે.
 ખીલી જોળન પુલવાડી, પહેરી પચરંગી સાડી;
 કંચુકી કમાન વાળી, મારી આંખડી અણિયાળી;
 યોવનગ્રહાર જાયરે—ક્યાંયે.
 ચંપા કળી મુંદર સરસ, ભમરો સુગંધી ના લહે;
 કંટક છતાં ગુલાબ કળિપર, ભમરજી રાજી રહે.
 કર્તુરી કાળા રંગની, ઉત્તમ સુગંધી છે ભરી;
 હું છું રૂપાળી પદ્મણી, તે મૂર્ખને પાલે પડી-સુનો.

લાડવાઈ—

૭

છોને કહેતા છેલ્લી રંગીલા મને—છોને.
 હું તો જોળનમાં ઘેલી બનેલી—રંગીલા મને.
 સાદીનની સાડીઓ કસખી ભરેલી કોર
 સમણે નહિં કાપએ દોઢેલી
 પોલકાં ને ચોળીઓનો પાર નહિં મારે
 લટકેથી લુટી લાવેલી—રંગીલા મને.

નવસેરા હાર સાચા મોતીના સુંદર
 બંગડીઓ માણેક મહેલી
 લુંમણાં ને ઝુમણાં લાડવાઇ પહેરતી
 વિદ્યા હું પાકી બણેલી—રંગીલા મને
 મુંબઈનો હલવો સુરતની બરફી
 તાજ તાજ ખાઉં પહેલી—રંગીલા મને

રત્નમાળા—

૮

બાળાલતા સખી જો, શી આ મંદમંદ ડોલે;
 નિર્લજ વાયુ તેની, યુવા આનંદ જો લે,
 પવન સખી ચુંબિત આ લલિતા;
 દીસતી નિજ ગાત્રથી કંપિત હા,
 કરતી કળી રિમતથી ભાવ છતાં;
 સુખપટ ધુંધટ ખોલે—બાળાલતા.

દાડીમ ફળ જો પકવ આ, પુટી રક્ત શાં દેખાય છે;

સખી—જણે તરણી રતનપરે, રમર તીર ચિન્હ જણાય છે;

રત્ન—આ કેતકી કરવત સખી, વિરહી હૃદય જોતાં ચીરે;

સખી—ચંપા કળી દીપજ્યોતિસમ, વિયોગી જન જમ જોમ પરજો.

રત્ન—અલી જો અલી કલીથી, રતિ મંત્ર ગુપ્ત ખોલે—બાળાલતા.

સખીઓ—

૯

મારી સજની તું કયાં રમી આવી રજની સાચું બોલ બોલ બોલ,

રત્નમાળા—શાણી સહીયર, તું શીદને આળ ચડાવે કેડો છોડ છોડ છોડ.

સખી-હમણાં વેણી ગુંથી હતી, હમણા કયમ વીખરાણી ?
પરસેવો તને ક્યાં વળ્યો, તારી ભમ્મર ક્યાં ભીંજણી-સાચું.

રતનમાળા-કાળો ભમરો શીર પર બેઠો, ઊરાડતાં ગભરાણી;
લાપોટે લટ છુટી ગઇ મારી, ભમ્મર ત્યાં ભીંજણી-કેડો.

સખી-અધર ઉપર જો ડાંખ અલી વળી, અંગ ઉઝરડા લાગ્યા !
એવો રસિયો કોણ મળીયો, તને કામ પાણુ ક્યાં વાગ્યા-સાચું.

રતનમાળા-પોપટડો પિંજરથી કાઢી, રમાડતી અતી રંગે;
ચતુરે મુજને ચાંચ મારી છે, સખીઓ મારે અંગે-કેડો.

સખી-કસ્તુરી તારા અંગે બહેકે, કુસુમ કળીના હારો;
નયન રહ્યાં છે નાચી નવેલી, મળીયો કામણુગારો-સાચું.

રતનમાળા-ચંદ્ર સરોવર નહાવા ગઇતી, વાટે મળ્યો એક માળી;
છાગ ભરીને ગજરા આપ્યા, હુંતો તમથી હારી-કેડો.

નારદ—

૧૦

કાયર તે નર સમજે જે કરમે હસ્ત મૂકી ફરતા,
નશીબ માની બેસી રહેનાર, દીડા રડવડતા—કાયર૦
ઉદ્ધી અંદર ઉતરતા તે, મોતી પામી નિકળતા;
તીરે રહી જોનાર તમાસો, નહિ કોડી મેળવતા.
નાનું પાળક ભણતાં પંડિત, પાણુ ધસે છે દોરી;
લાગ્ય કસોટી ઉઘમ કરીને, તજી નિરાશા ઝોળી—કાયર૦

રતનમાળા—

૧૧

કુમ કુમને પગલે રંગ લુવનમાં,
રસિક કુંવર તમે આલો.

જયંત—ગજગમની પદમણી રતિરમણી;
પ્રિયા અનંગ રંગમાં મ્હાલો.

રતનમાળા—મણિ મુક્તાનો હાર રસીલા,
તમ કંઠે સોવરાવું;
અંગ હિમંગ જોયન બાજકંપર,
પાતળિયા પધરાવું—કુમ કુમ.

જયંત—ગૌર ગુલાબી ગાલપર, સુંદર ચિંદુ શ્યામ;
માનો ચંદ્ર બીજાવીને, બેઠા શાલિગ્રામ.

રતનમાળા—... .. કુમ કુમને.
બાળા જોયન મંદિરે, મદન રાજનો મહેલ;
અણમૂલ મોતી માનુની, સમજો શાણા છેલ—કુમ કુમને.

રતનમાળા— ૧૨

જાઓજી રાજ ! તમથી હારી,

જયંત—શરમાઓ ન પ્યારી;
પુષ્પ વેણી લઉં સમારી,

રતનમાળા—હાથ તમારી—જાઓ.

જયંત—લાગ્યાં થમ ચિંદુ ચંદ્રક લાલ પરજો પ્યારી,
અંકિત કપોલ ચંદન હંસ મુક્તા ધારી;
ચુમવા મન કરતા ભરમાયા જોઈ વારી,

રતનમાળા—લજ્જા થું વિસારી,—જાઓજી.

જયંતી— ૧૩

વશ કીધો તે વીર મારો જે ગુણીયજને બહુ સારો—વશ.

રતનમાળા—

નથી વાંક જરા કાંઈ મારો નણુદલ તમ વીર ડગારો.
રંગ ભૂવનમાં બેઠી હતી ત્યાં, આવી અડપલું કરી ગયા;
ચુંબન કરી ભરી અંક મીલાવી, મોહન મનકું હરી ગયા-નથી.

જયંતી—

વસંત જોખન ફુલવાડીમાં, ભુલો પડી ગયો ભમરો;
લાલચ આપી તે લલચાવ્યો-અંધું ડાલો ડમરો--વશ.

રતનમાળા—

શરમાળે મને સાન કરીને, કંચુકીની કસ છોડી;
હૃદય ધરાપર થન થન નાચ્યા, લાજ શરમ સહુ તોડી-નથી.

જયંતી—

વદનચંદ્ર છબી રતી લગ્નવે, બ્રુટી કામભુગારી;
અંધુ મારો સરલ હૃદયનો, કળા અજળ છે તારી-વશ.

લાડવઈ—

૧૪

હું ચાલુ લટકતી ચાલે, છેલા ફુલ છડીઓ આલે;
ખાવું ખીસ્સામાં ધાલે, પૈસા વાપરવા આલે,
રંગીલી ખીલતી જુવાની.....

ત્રંબક—(સ્વગત) નક્કી નવી નાસી જવાની:

લાડવઈ—ગોરી મદન મદન સદનમાં મ્હાલે,

ત્રંબક—(સ્વગત) મન મોહું ગુલાખી ગાલે—હું ચાલું.

૧૫

ફરશુરામ—ગોળ ખાઓ લ્યો ત્રંબક તડાકીયા,

ત્રંબક—લાવો લાવો ફરશુરામ ફડાકીયા,

ગોર—જંને જુદા ને લુચ્યા હડાકીયા—ગોળ ખાઓ.

ફરશુરામ—કન્યામાં કંઈએ કેણુ નથી, તમે હૈયામાં દિંમત ધારજો,

ત્રંબક—વર છે રૂપાજો વિદ્વાન વરણાગીયો;

કામદેવ કેરો અવતારજો—ગોળ ખાઓ.

ગોર— જો શીને વેદ મળ્યા વેવાઈ હોંસીલા,

બડીઆં લમન નિરધારજો;

વહેલા પધારજો મળજો મંડપમાં,

આનંદ આવશે અપારજો—ગોળ ખાઓ.

વારંગના—

૧૬

સાંવરી સુરતપે મયે વારી બલમા,

વારી બલમાં બલીહારી બલમા—સાંવરી.

નમનોદી તીરછી મારી કટારી,

લગી કલેજે આરપાર;

છશ્કકા મોહે ઝખમ લગાહે,

આકે મીટાહે બેકરારી બલમા—સાંવરી.

નારદ—

૧૭

સદ્ગુણ છે સંતની સાચી કમાઈ (૨)

સંતની સંગત લવ જળ તારણુ,

વેદ પુરાણે ગાઈ સદ્ગુણ છે.

ધ્રુવ પ્રહલાદ ને અંબરીષ રાજ,

ભકિત ધ્વજ ફરકાઈ... .. સદ્ગુણ છે.

રતનમાળા—

૧૮

સુખદ નંદન વન વિહાર હિપવન,
 શુદ્ધ સુર સરિતા જળ સુર સ્ત્રિયન ક્રીડન;
 નજરા નજરાય યમડર દુઃખ વિપત્તિ,
 સુવાની જીંદગાની રહે સ્વર્ગે સદા બની.—સુખદ.

લક્ષ્મી—

૧૯

ખીજલી ચમકે બાદલમાં, ચંદા છુપે નભમંડલ;
 બરસાકી છાછ ઝડીયાં તરસાવે જો મનમોહન-ખીજલી.
 બંસરી અંધરપર રાજે બળવે સ્યામજી સુંદર;
 હાથમે પુલ છડી જાળે, કાને મકરોદૃત કુંડળ-ખીજલી.
 તિલક કેશરી લાલે, માલા વૈજંતી મોહન;
 સાંવરી સુરતપે વારી, રંગીલા લાલ લોચન-ખીજલી.

સખીઓ—

૨૦

લાડકડી તારા લાડકોડ સૌ પુરા કરશે કંથ,
 સખી તું શીખજો પ્રેમનો પંથ ગ્રંથ (૨)—લાડકડી.
 પ્રિયતમ જ્યારે મંદિર પધારે સામી લેવા જાજો,
 સ્નેહ પુષ્પથી સ્યામ વધાવી પતિ ગુણ ગીતા ગાજો;
 ચરણ પખાલી પ્રાણનાથનાં વિજયલે વાયુ વાજેરે—લાડકડી.

લક્ષ્મી—હું છું નાની નાર નવેલી, પ્રથમ શરમ બહુ આવે;
 છખીલો કદિ છણકાઈ જાયને, મુજને નહિ ખોલાવે;
 ચાલાકી બતલાવે એવી કે, રસીયો મને રીઝાવેરે—લાડકડી.

લક્ષ્મી—

૨૧

જાઓ જાઓ ના સતાવો, ઠગારા છપ્પીલા છેલ
આધા રહો અલબેલા અડશેમાં—જાઓ.

અંક ભર્યાના સમખાઓ તો સાચી વાત સમજાવું,
મન મોહન કાળા છે અડતાં હું કાળી થાઉં—આધાં

વિષ્ણુ—તું મુજને અડતાં શ્યામ બને હું કેમ ન થાઉં ગોરો,
ફરી મળતાં રંગ અદલા બદલી તુજતોરો મુજમોરો—આધાં

લાડવધ—

૨૨

આનંદ મંગલ ગાઓ પરણાવી લેશું દહાવો
મારી વેવાણુ રસીલી જોડી શોભશે.

સુરજ—તીરખી કન્યા જોશે મુખ જોઈને તાકી રહેશે

લાડવધ—મારી વેવાણુ—

વીંછણાશંકર—વાહ હીક મળ્યું આ ટાણું

એક લુલું ખીણું કાણું

મળી વેવાઈ ન વેવાણું

ફેરા ફેરવોને ઝટ

લાડવધ—મારી વેવાણુ

ત્રંબક—ફડાકીયા તમે જોશે, હોળીને દહાડે રાશે;

જન જોડીને હું આવું ફુનીયામાં ડંકો વાગશે;

લાડવધ—મારી વેવાણુ

ફરશુરામ—તડાકીયા કહું તમને અતિ ઉમેદ મનમાં અમને,

વાળ વગડાવું જોજો ફરશુરામનો ફડાકો,

લાડવધ—મારી વેવાણુ—

ખીજો અંક સમાપ્ત.

ત્રીજો અંક.

વારાંગના—

૨૩

સોતન ઘર ન જરે મોરે સૈયાં,
 બેરન ઘર ન જરે—મોરેં
 સોતનકે સંગ પ્રીત લગાઇ,
 રતિયા ગવાંધરે—મોરેં
 સોતન મુજે બડી દુખદાઇ
 જીયા જલાવેરે—મોરેં

વામન—

૨૪

અમૃતથી પણ અતિ મીઠી લાગે માત પીતાની સેવા,
 જનની જનકના પદ પૂજન જે મધુરા મધુરા મેવા—અં
 રનાન ધ્યાન સંધ્યા તરપણ કરી અમી હોત સુધારે
 પ્રેમે ન પુજે માતા પીતા પદ (૨) વૃથા વખત તે ગાળે (૨) અં
 માતા દેવી પાર્વતી, પીતા શીવ મહાદેવ
 સપુત પુત્ર સંસારમાં કરે પીતૃ પદ સેવા—અં

ત્રાંઅંક—

૨૫

કરી છેતરપિંડી કન્યા લુલી પરણાવી
 જઈ, ફરિયાદ કઈં છું દરબારમાં,
 ફરશુરામ—ચંદરીયો, શંકરીયો વર છે કાણો,
 તલતાઈ તપાસ પળવારમાં.

ત્રંબક—કેતોતો કન્યા છે, ચંપાની પાંખડી;

ફરશુરામ—કામંદવ જેવાની પુટેલી આંખડી;

ત્રંબક—લુચાના પીર તને, જાણ્યો ફડકિયા,

ફરશુરામ—હા છે પાટલુનો તું ત્રંબક તડાકીયા;

ત્રંબક—ચુપ, ચુપ, ચુપ.

ફરશુરામ—જા, જા, જા,

ગાર—અહીં નથી ધરાળ કે ઉલાળમાં—કરી.

રતનમાળા—

૨૬

રજની અપાર દુ.ખની સ્વામી ગઈ વીતી,

ઉપા આનંદની આ જુઓ કેવી શોભતી;

હર, વૃક્ષ, પત્ર, પુષ્પ, આ ખીલે, હસે, શ્રુલે,

પણ મધુર પક્ષી ગાનથી ડાળી ડાળી ધ્રુમે.

જયંત—ઘટ માળ ભાગ્યની એ રીત ભરાઈ પણ પછી;

યમ ખાલી ફરી ફરી ભરાઈ, વળી ઢળી જતી—રજની.

રતનમાળા—

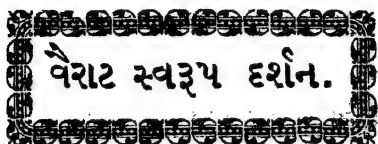
૨૭

હું ચતુરા ચિતના ચિંતામણિ, માનુનીના મંગળ શૃંગાર;

આપ પ્રિતમ વર કલ્પતર, તો હું છાયા રૂપ સદા થનાર.

જયંત—તું છે ભૂતળની વિશુદ્ધ ચંદા, મુજ મન સાગર ઉછાળનાર;
મુજ દરિદ્રની તું લક્ષ્મી, મુજ હૃદય કમળમાં બિરાજનાર.

રત્ન—આપ વસંતના વાયુ સુગંધિત, તો હું સુગંધી સહવસનાર;
ભલે મળ્યા મુજ ભાગ્ય યોગથી, મનવાંચિત ફળના દાતાર.

નારદ—

૨૮

ધન્ય છે રાજ બલિ, કીર્તિ કમાયો ભવરણે;
લીધો બહુક અવતાર વામન, વિજયે તુજ કારણે.
સંસાર સઘળે જાય છે, જે વિશ્વ પતિને વારણે;
છડીદાર થઈ ખેડા પ્રભુ, બળવાન બલિને ખારણે.

ૐ જ્ઞાન્તિ:

જ્ઞાન્તિ:

જ્ઞાન્તિ:

❧ મોરબી નાટક કંપનીનાં ❧

સચિત્ર મોઢાં પુસ્તકો.

દરેક કોમની સ્ત્રીઓને સદ્બોધ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય
પાતિવ્રત્ય પ્રભાવદર્શક અત્યુત્તમ પુસ્તકો.

સુકન્યા-સાવિત્રી નાટક-(રંગબેરંગી ખાવીસ
સુંદર ચિત્રો સહિત) મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

મહાસતી અનસૂયા નાટક-(નામદાર ગાયક-
વાડ સરકારના કુળવણી ખાતાએ
ધનામ તથા લાઘવેરી માટે મંજૂર
કરેલું સુંદર ચિત્રો સહિત.) મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

ભર્તૃહરિ નાટક (સચિત્ર) મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

ચાંપરાજ, ત્રિવિક્રમ, ત્રિયારાજ, જગદેવ પર-
માર, રાણકદેવી, ચંદ્રહાસ, રાણા રાજસિંહ
એ પ્રત્યેકનું મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

ત્રેમીલાલ મૂલજી આશારામ ઓઝા.

મીં અમૃતલાલ
ખોખાણીની અગંત
દેખરેખ નીચે
ચાલવું ખાતું.

ઝવેરાતની
નવી દુકાન.

ચોખો માલ,
વ્યાજબી દામ.

મન પસંદ અને
શોભીત સોના, ચાંદી
અને હીરા મોતીના
ફેશનેબલ દાગીના
સ્ટોકમાં તૈયાર
રહેછે.

ચંદુલાલ એલ. ખોખાણી એન્ડ કું.

ઝવેરીઓ.

માલ પાછો આપતી
વખતે મજુરી કાપી
પડતર ભાવથી નાણાં
પુરાં આપવાની
ઝેરંદી આપીશું.

ઠેકાણું:—
લક્ષ્મીદાસ ખીમજી
મારકીટ સામે.
ટેલી. નં. ૬૮૬.
ટેલી. એફેસ:—
"Hemvanti."

ખાત્રી કરવા એક
વખત પધારવાની
ખાસ વિનંતી કર-
વામાં આવેછે.
આવ્યા પછી ખીજે
જવું ગમશે નહિ.

જાહેર ખબર.

નીચેનાં પુસ્તકો મોરબી નાટક કંપનીનો જ્યાં મુકામ હોય ત્યાંથી, તથા મુંબઈમાં છુકસેલર એન. એમ. ત્રિપાઠીની કંપની ઠે.—કાલ્યાદેવી રોડ અને અમદાવાદમાં મહાદેવ સમયંદ્ર જાગૃણેની દુકાનેથી રોકડી કીમત મોકલી અગર વેલ્યુપેશલ પાર્સલથી મંગાવી લેવાં.

મુકન્યા સાવિત્રી નાટક મોટું જમદેવપરમાર નાટક મોટું ૧-૦-૦

(સચિત્ર) ૧-૮-૦ તેનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ ચંદ્રહાસ નાટક મોટું ૧-૦-૦

ભર્તૃહરિનાટક મોટું (સચિત્ર) ૧-૮-૦ તેનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ કંસવધ નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

સતી અનસૂયા નાટક મોટું વીરબાળા નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

(સચિત્ર) ૧-૮-૦ દેવયાની નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ સજતરંગ નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

ચાંપરાજ નાટક મોટું ૧-૦-૦ વિષ્ણુવિજયનાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ સરસ્વતી નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

રાજસિંહ નાટક મોટું ૧-૦-૦ બુદ્ધદેવ નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ મદાલસા નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

રાણકદેવી નાટક મોટું ૧-૦-૦ અંબરીષ નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ ભાવિપ્રાણલ્યનાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

ત્રિયારાજ નાટક મોટું ૧-૦-૦ શંખીઝણ નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ પુનજન્મ નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

ત્રિવિક્રમ નાટક મોટું ૧-૦-૦ અલિરાજ નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ બિષાકુમારી નાટકનાં ગા. ૦-૪-૦

પ્રેમીલાલ મૂલશ આશારામ આજ્ઞા.

